

Bauhaus: strak zonder frutsels

Gunta Stölzl, de enige vrouw onder de 'Bauhausmeister', op een groepsfoto uit Dessau, uit 1926. Van links naar rechts Josef Albers, Marcel Beuer, Gunta Stölzl, Oskar Schlemmer, Wassily Kandinsky, Walter Gropius, Herbert Bayer, László Moholy-Nagy, Hinnerk Scheper.

Gunta Stölzl in het Dessau Bauhaus.

Het atelier van Theo van Doesburg in Weimar, 1922. Hij staat in het midden, tussen zijn partner Nelly van Moorsel en Harry Scheibe. Rechts aan de wand het ontwerp voor een glas-in-loodraam voor de Landbouwwinterschool in Drachten.

Theo van Doesburg, de man die Drachten kleur gaf, is de spil in een bescheiden tentoonstelling in Drachten over Bauhaus.

ASING WALTHAUS

De liefde is groot van het Museum Drachten voor de kunststromingen van kort na de Eerste Wereldoorlog. Na tentoonstellingen over Dada en Kurt Schwitters, in 2016 en 2017, pakte het museum vorig jaar breed uit over De Stijl, met maar liefst vier tentoonstellingen.

De zaterdag begonnen tentoonstelling *Bauhaus en Drachten* sluit daarbij aan. Maar die is ook een stuk bescheidener, want met het Museum Drachten gaat het als met de cultuur in Leeuwarden en de rest van Friesland: het culturele hoofdstadjaar is voorbij, alles moet zuiniger aan. „Het is een beetje een stap terug”, zegt conservator Annemieke Keizer-Sloff, als ze ons door de zalen voert.

Maar boeiend is het zeker. Bauhaus, een opleiding voor kunstenaars, ambachtslui en architecten, werd honderd jaar geleden in Weimar opgericht door architect Walter Gropius. Hij wist allerlei mensen als docent aan te trekken die zelf ook tot grote namen zouden uitgroeien, als meubelmaker Marcel Breuer, schilder Paul Klee, architect Ludwig Mies van der Rohe en diens Nederlandse collega Mart Stam.

Bauhaus was een samenvoeging van twee bestaande instituten. Alles moest nieuw, strak, fris, geen vooroorlogs gefrutsel meer, dat had afgedaan. Het was tijd voor nieuwe, moderne ideeën over bouwen en over ontwerpen. En architectuur, want, zo formuleerde Gropius: „Das Endziel aller bildnerischen Tätigkeit ist der Bau!”, de bouw is het doel van alle artistieke activiteiten. Met het idee dat als mensen in zonnige open woonblokken zouden wonen, zonder versiering, ze vanzelf gelukkig en solidair zouden worden.

De link tussen Drachten en Bauhaus is Theo van Doesburg, de ontwerper-schrijver die de opvallende kleuren heeft ontworpen voor de huizen aan de Torenstraat in Drachten – die daaraan de bijnaam Papegaalenbuurt dankt. Van Doesburg zat in die tijd ook in Weimar, in de overtuiging dat er ook voor hem, met zijn opvattingen over kleurgebruik in architectuur, ook een plek was weggelegd bij Bauhaus.

Bauhaus-vignet van Oskar Schlemmer.

Bauhaus-plafondlamp van Marianne Brandt.

Van Doesburg was de voornaamste propagandist van De Stijl, ook al zo'n kunstbeweging die alles fris, strak, modern wilde. Dat leek bij Bauhaus aan te sluiten, maar in de praktijk pakte dat anders uit. Bauhaus leunde in het begin nog op het Duits expressionisme, Van Doesburg was veel 'moderner'. Dat was het ergste niet: Van Doesburg was fel en lastig in de omgang. Het boterde totaal niet tussen hem en Gropius.

Vandaar dat Van Doesburg in Weimar een atelier opzette, met zijn vriendin Nelly van Moorsel, een pianiste voor wie hij zijn vrouw had verlaten. Hij verzorgde er cursussen en lezingen, waar ook veel van de studenten van Bauhaus kwamen - zo schoof daar toch met modernisme naar binnen. Of dat alleen aan Van Doesburg te danken is, is de vraag. „Hij geloofde nog altijd dat hij in zijn eentje de nieuwe tijdgeest heeft uitgevonden”, zou Gropius later klagen.

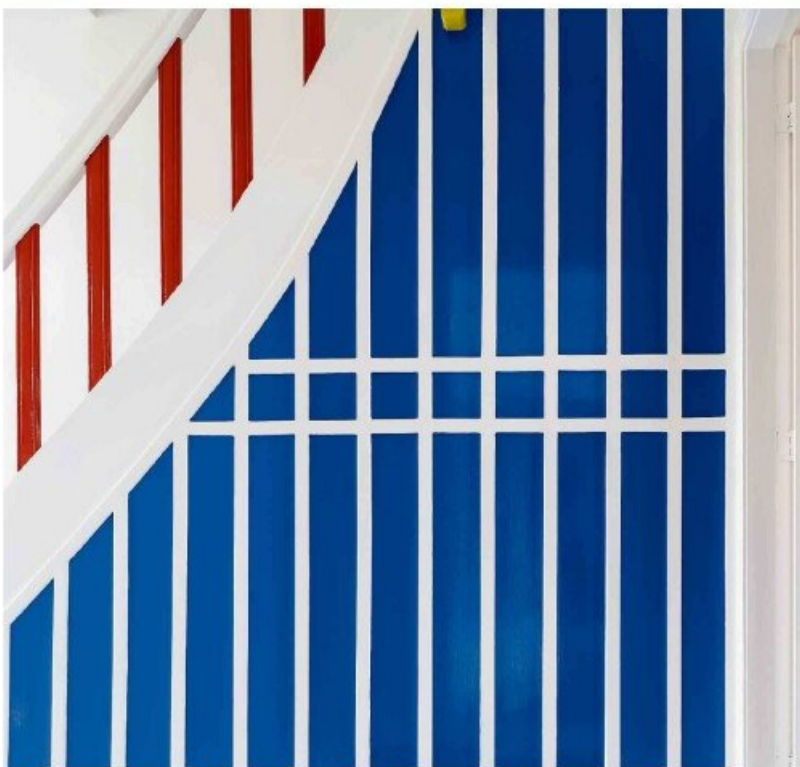
Daarom is het Van Doesburg-Rinsemahuis aan Torenstraat 3, dat toch al bij Museum Drachten hoort, ook nadrukkelijk onderdeel van deze tentoonstelling. Er is een nieuwe audiotour voor gemaakt, zodat bezoekers er met een apparaatje aan het oor de tekst in het Fries, Nederlands, Duits en Engels kunnen horen. Maar er zijn ook opvallende, bijna abstracte foto's van ge-

Maquette van een Bauhaus-kantoor (boven.)

Detail uit de door Theo van Doesburg geleurde woning aan Torenstraat 3 in Drachten (onder.)

FOTO: JILDO-TIM HOF

“ DE BOUW IS HET EINDDOEL VAN ALLE KUNST

maakt door Jildo-Tim Hof, die in het museum hangen.

Bauhaus had loffelijke idealen van gelijkheid en dergelijke, maar er werkten toch vooral mannen. Een vrouw die er les gaf, nadat ze er zelf leerling was geweest, is Gunta Stölzl, die hoofd was van de weverij. Ook daarin werkten de moderne principes door: onder haar leiding werden geen tapijten en bekleding geweven met figuren, maar met geometrische vlakken. Een paar werken liggen in het Drachtster museum.

Daar zijn ook voorbeelden te zien van andere ontwerpen, uit het bezit van de Technische Universiteit Delft. Zoals de beroemde Wassily-stoel van Marcel Breuer, een aantal bureau- en hanglampen en een prachtig schaalmodel van een zakelijk interieur met gele fauteuils.

Als een moderne toevoeging is aan de tentoonstelling ook werk van twee vrouwelijke kunstenaars toegevoegd, wier werk aansluit bij Bauhaus. Er is veel geometrisch werk van Monika Buch, een kunstenaar die haar opleiding volgde aan de Hochschule für Gestaltung in Ulm, na de Tweede Wereldoorlog opgericht door een oud-Bauhaus-medewerker. Van Roos van Dijk hangen er strakke detailkijkes van Tsjechische woonflats, minstens zo geometrisch.

Bauhaus en Drachten, Museum Drachten.
Tot en met 29 maart 2020.
museumdrachten.nl